

УДК 331.5:31

Лук'яненко Н.Е.¹, Курта К.О.²

¹старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

²студ. гр. БАД-410 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Унаслідок повномасштабної війни в Україні станом на січень 2023 р., за оцінкою Київської школи економіки, прямих збитків зазнали щонайменше 109 великих і середніх підприємств різних форм власності,

а загальна сума збитків оцінюється в 13 млрд дол. За оцінкою експертів, 19 (17 %) приватних та державних підприємств з-поміж великих та середніх зруйновано повністю, ще 90 (83 %) пошкоджено частково. Унаслідок таких руйнацій, посилилися ризики для трудової діяльності, добробуту працездатного населення та членів їхніх родин.

Унаслідок ракетних обстрілів, перебоїв з постачанням електроенергії та зв'язком ускладнилася діяльність малого та мікробізнесу, які пропонують робочі місця для значної частини працездатного населення. Станом на початок листопада 2022 р., повністю припинили свою діяльність 12,4% малих та 8% мікропідприємств; майже зупинили роботу – 24,6% та 22,5%; працювали частково – 33,2% та 31,9% підприємств відповідно. Тобто лише близько 40 % малих та мікропідприємств працюють на повну потужність. Така ситуація негативно вплинула на індекс активності бізнесу, який знизився до 35 %.

Згідно з офіційною статистикою, станом на 1 січня 2023 р., статус безробітного мали 186,5 тис. осіб за наявності 21,2 тис. одиниць вакансій. Відповідно, на одне вакантне місце претендувало майже дев'ять офіційно зареєстрованих шукачів роботи.

Водночас кількість офіційно зареєстрованих безробітних зменшилася внаслідок зняття з обліку тих, які мігрували за кордон та були мобілізовані до лав ЗСУ. Наведена статистика також не враховує осіб, які перебувають на тимчасово окупованих територіях. Окрім того, не всі безробітні зареєстровані у державній службі зайнятості. За оцінками Міністерства економіки, на початку 2023 р. чисельність безробітних становила 2,6 млн осіб, а за оцінками НБУ – близько 4,2-4,8 млн осіб.

Безробіття є ще одним побічним ефектом війни та її руйнівного впливу на українську економіку. Внаслідок бойових дій у країні було втрачено близько 5 мільйонів робочих місць. За даними Міністерства економіки, до кінця року буде приблизно 2,6 мільйона безробітних українців – це вдвічі більше, ніж у «ковідному» 2021 році.

Можливі варіанти збільшення кількості робочих місць у сучасних умовах.

– З метою збереження наявних та створення нових робочих місць на підприємствах, що були релоковані до безпечних регіонів України, стимулювання і підтримки місцевого бізнесу на цих територіях, рекомендувати органам місцевого самоврядування розглянути заснування технологічних або індустріальних парків. Розвиток інфраструктури таких парків сформує фундамент для розвитку наявних промислових потужностей, поширить партнерські мережі, створить нові робочі місця в регіоні.

– Для залучення в поле трудової діяльності внутрішньо перемішених осіб у приймаючих регіонах запровадити стимулюючі заходи для створення та розвитку підприємств харчової, легкої, хімічної промисловості, виробництва будівельних матеріалів тощо. Це дасть змогу отримати додаткові робочі місця, сприятиме прискоренню реінтеграції переміщеного населення в безпечних регіонах.

– Розширювати мережу реабілітаційних центрів для людей, які постраждали від війни, були в окупації, брали участь у бойових діях. Потреба в послугах таких закладів зростає в умовах війни, збільшення їх кількості потребуватиме залучення додаткового персоналу й сприятиме зростанню кількості робочих місць.

– Для збереження трудового потенціалу країни подальшого розвитку потребує трудове законодавство в частині поширення гнучких форм зайнятості, розширення категорій підприємств, які можуть користуватися фінансовою підтримкою для забезпечення працевлаштування осіб з інвалідністю, гарантій працевлаштування для осіб, звільнених у зв'язку з ліквідацією підприємства тощо.

– Можливим вбачається стимулювання попиту на робочу силу за допомогою формування державного замовлення на важливих напрямках, зокрема розвитку підприємств оборонного комплексу, енергетики, зведення об'єктів інфраструктури, будівництва доріг, мостів, шкіл, лікарень, ремонтно-відновлювальних робіт, будівництва захисних споруд, вантажних, сільськогосподарських робіт тощо.

Отже, зменшення масштабів безробіття є пріоритетним для держави та потребує вжиття невідкладних заходів. Серед таких заходів важливим є розширення поля прикладання праці. Створення нових робочих місць попередить довгострокову стагнацію виробничої активності, поширення хронічного безробіття, сприятиме зменшенню економічного навантаження на працюючих, посиленню мотивації до праці, зростанню надходжень до бюджетів і соціальних фондів.